

Afscheid met 100 procent liefde

Ineens is het die dag. De dag die je vreesde. De dag dat je moeder dood gaat. Dwars door haar verdriet heeft ontdekte Ellen Nooren (48) uit Tynaarlo dat een einde ook een begin kan zijn.

Annië Oosting

Die handen. Het eerste dat Ellen opvalt zijn de man zijn handen. Afgekloten nagels, onverzorgd. De begrafenisman staat in de woonkamer van haar ouderlijk huis in Hoogeveen-Sappemeer op Ellen te wachten. Het is woensdagmorgen, even over zeven. Een uur geleden verloor Ellen haar moeder.

„Wat komt u doen?”
Ze schrikt van haar scherpe toon. Een soort orgevoel neemt Ellen over. Zoals bij de geboorte van haar kinderen. De man stelt zich voor als de uitvaartverzorgster.
„Uw moeder moet gewassen worden.”
Hij beent naar de bank, waar haar moeder, ogenschijnlijk slapend, ligt. Moet die man, met zijn handen, mijn moeder aanraken? Mooi niet, denkt Ellen.
„Mijn moeder moet helemaal niets”, bijt ze hem toe. Dit is mijn moeder. Mijn manier. „Moet ze gewassen?”

„De man knikt. „Dat is gebruikelijk.”
„Wat gebruikelijk is kan me niet schelen. Oké, ik vind het goed dat ze gewassen wordt, maar dan ben ik degene die dat doet.”

Na het wassen zoekt Ellen boven naar kleren. Haar moeder bezat veel kleren, mooi en smaakvol. Ellen kiest voor groen en wit. Levenskleuren. Dan moet ze haar moeder in de kist tillen. Alleen lukt dat niet. Ze kijkt met afgrijzen naar de handen.
„Kunt u handschoenen aandoen?”

Dertien uur eerder komt Ellen thuis uit haar werk. Ze twijfelt over haar carrière. Na twintig jaar als personeelsmanager gewerkt te hebben wil ze wel iets anders. Ze doet grote klussen, reorganisaties, mooie projecten. Hard werken, doelgericht ook. Maar nog eens twintig jaar?

VERZORGD

In Ellens huis in het dorp Tynaarlo wacht haar moeder - zeventig jaar, slank, verzorgd - aan de keukentafel. Ze paste die middag, zoals elke week, op Ite en Linde op wie ze gek is. Ellen draagt een spijkerbroek, stoere laarzen en geen sieraden. Uiterlijk lijken we niet op elkaar, qua postuur wel, denkt Ellen.

De band is hecht, heel hecht. Zeker sinds de geboorte van Linde en Ite. Haar moeder schuift de keukenstoel naar achteren en zegt: „Ik ga gelijk weg, ik ben moe.”
„Ah, toe mam, één wijntje.”
Nou vooruit dan. Ze nippen van de wijn. Witte wijn, want dat drinkt haar moeder het liefst.

CARRIÈRE

Ze kletsen over de kinderen. En ook over Ellens carrière. Wat zal ze straks doen? lets in de dienstverlening, dat is zeker, mensen helpen. Daarom wilde Ellen niet de fietsenzaak van haar ouders overnemen, er zit geen handelsbloed in haar.
Haar broer Jack erfde die familiegenen wel, maar hij emigreerde naar Amerika en werkt nu in San Diego. Geen fietsenzaak dus. Maar wat dan wel? Een hotel misschien? Of een hospice leiden?

Twaalf uur later schelt de bel door haar stille huis. Ellen opent de voordeur in pyjama en ziet twee agenten. Mijn man is thuis, schiet door haar hoofd, de kinderen slapen en mijn ouders ook. Alles is oké. Dan moet er wel iets gebeurd zijn in de Dorpsstraat. Een ongeluk, misschien hebben de politiemannen water nodig? Jodium? Wat gek dat die agenten zwijgen.

„Bent u mevrouw Nooren?”
„Ja, ik ben Ellen Nooren.”
Niemand zegt iets. Hier is iets helemaal niet goed, denkt Ellen.
„Ik ben bang dat we slecht nieuws voor u hebben. Uw moeder is zojuist overleden.”
Nee, dat kan niet, onmogelijk. Verdoofd strompelt Ellen het huis in. Boven aan de trap huult Linde nu ook. „Mama, mama, wat is er? Komt de politie je halen?”
„Nee Lin, het is goed, oma is dood.” Linde haalt opgelucht adem. Mama hoeft niet weg.

Maar Ellens moeder is wel weg. De agenten zitten op de bank, maar Ellen ziet ze niet meer. Ze waarschuwt haar man, doucht snel en herhaalt steeds dezelfde vraag. Hoe kan dit? Hoe kan dit? Mama zat gisteren nog aan mijn keukentafel.

Ellen Nooren: „Ik ben blij dat we dit zo hebben kunnen doen.” FOTO PEPUN VAN DEN BROEKE

Het eerste mobiele nummer blijft eendeloos overgaan. Geen gehoor. Ook het tweede en derde nummer zwijgen. Niet zo gek, besefte Ellen terwijl ze over A7 naar Sappemeer rijdt, het is 12 uur 's nachts in San Diego. Dan het thuisnummer maar, al beantwoordt Jack die telefoon nooit. Ze probeert het toch. En Jack neemt op.

„Jack, mama is dood.”
Haar broer kletst altijd in het Nederlands, maar scheldt nu in het Engels. „Ik kom er aan. Ik boek direct.”
Even later stapt Ellen haar ouderlijk huis in Sappemeer binnen. Haar vader zit verslagen aan de keukentafel. „Waar is mama?” Hij staat op. „In de kamer.” Haar moeder ligt op de bank in een zandkleurige pyjama van badstof. Haar anders zo goed gekapte haar zit slordig. Gek, omdat haar moeder er altijd zo verzorgd uit zag.

OOGSCHADUW

Samen met mama's zus maakt Ellen haar moeder op. Blauwe oogschaduw, een beetje poeder. De kapper arriveert met warmwaterrollers. De volgende morgen om 6 uur 's

mijn moeder hield van wit. Weg ermee.”

Een paar minuten later rolt de man de baar voor de tweede keer de kerk binnen. Met de juiste hoogte en een wit kleedje.
„Waarom is het kleed niet gestreken?”
Misschien ben ik nu te onaardig, denkt Ellen. „Sorry, goed geregeld.”

Het afscheid in het ouderoude kerkje begint. Haar broer spreekt, net als zichzelf. Sinéad O'Connor zingt 'Dry all your tears, come what may. And in the end, the sun will rise on one more day'. Ite leest het verhaalje voor van Nijntje Plus waarin oma Plus dood gaat. In de kerk staat een altaar. Jack en Ellen zijn dan wel niet meer katholiek maar hun moeder had het heel mooi gevonden. Linde ziet het altaar niet, zij doet zelf in de armen van de oppas.

Tijdens de borrel met broodjes na afloop knijpt Ellen er met Jack even tussenuit. Ze wandelt via een slijtpaadje over de dijk naar de begraafplaats. In de ene hand een glas wijn, de andere arm stevig om Jack heen. Op het graf ligt nu een bult zand bezaaid met bloemen. Een slok wijn, ze ploft neer.

HAAR BROER KLETST ALTIJD IN HET NEDERLANDS, MAAR SCHELDT NU IN HET ENGELS

ochtends belt Jack aan in Sappemeer. Ze ligt dan gecoffieerd en opgemaakt in de kist. Naast haar een pakje sigaretten. Dat leek Ite en Linde wel zo handig voor oma.

De begrafenisverzorgster met de handen wil de uitvaart plannen. Hij stelt een zieloos oord voor. Dat niet, denkt Ellen. Liever warmte en sfeer zoals het ouderoude kerkje in Garnwerd met roomwitte muren en koffiebruine banken. Zo'n kerkje waar de historie je omarmt. Maar die koffiebruine banken liggen een paar dagen voor de begrafenis nog vol met schildertijlen van de laatste expositie. Met een oom en tantes haalt Ellen later die dag de hele kerk leeg en samen schrobben ze de banken.

Alles moet perfect zijn voor het afscheid. Een laatste eerbetoon aan haar moeder.
Ze neemt de begrafenisman apart. „Laten we het zo afspreken, ik maak het draaiboek met mijn familie. Zodra het af is, nemen we dat samen door. Wat ik kan doen, dat doe ik.”

Als Ellens moeder vijf dagen later vroeg op de ochtend voor de laatste keer haar huis in Sappemeer uit wordt gereden, wachten familie en vrienden op de oprit. Ze klappen. Verder is het doodstil. De lijkwagen rijdt door het dorp en stopt bij de fietsenzaak aan de Slochterstraat. Daar stapt Ellen samen met Jack uit. Kijk mam, hier heb je zo lang gewoond, fluisteren ze tegen elkaar. Haar jeugd trekt even voorbij. De fietsenzaak is dicht, de nieuwe eigenaar gaat ook naar de begrafenis. De auto toert verder, de A7 op richting Groningen. Over de ring en via Adorp en Winsum naar Garnwerd. De rit van veertig minuten eindigt bij het schoongeschrobd kerkje.

„Die moet onmiddellijk weg.”
Ellen kijkt furieus naar de afzichtelijke hoge baar met een grijze bekleding die de uitvaartverzorgster de kerk binnendruwt. Ellen houdt haar hand op kniehoogte. „Zo hoog moet de baar zijn. Met een wit kleedje,

Brullen. Nog een slok. Jack drukt zijn half lege glas met wijn en tranen in het zand, staat op en loopt een rondje.

„We kunnen haar opgraven”, oppert Jack. Met blote handen graven in het verse zand en gewoon mama nog even vasthouden. Ellen twijfelt even maar schudt dan haar hoofd. „Laten we dat maar niet doen.”
Een slok wijn.

De zon schijnt, op de begraafplaats is het zo stil als het op het Groningse platteland kan zijn. En op dat moment, met twee halfvolle wijnglazen op het graf, besefte Ellen voor het eerst dat mama echt weg is. „We gaan terug”, zegt ze. En ze wandelt met Jack over de dijk naar het café.

„Dit glas wijn was voor mama. Wij nemen zo een nieuw.”

Een jaar later toost Ellen met vier vrienden. Ze zitten aan tafel. De drie anderen verloren onlangs ook een ouder en aan de uitvaart hielden ze een nare smaak over. Ze verloren de regie, de begrafenis of crematie was niet persoonlijk genoeg. Ellen zwijgt. Zij denkt met een gelukkig gevoel terug aan de uitvaart van haar moeder. Mam, denk Ellen, jij hebt een prachtige uitvaart gehad. Jou waardig. Ik ben blij dat we dit zo hebben kunnen doen.

LIEFDE

„Begraven is 100 procent liefde. Het laatste dat je voor iemand kan doen”, zegt ze tegen haar vrienden. Dan valt het kwartje en weet Ellen precies wat ze wil doen. Een eigen uitvaartbedrijf. En de eerste uitvaart heeft ze al verzorgd. Die van haar moeder.

Na twee stageperiodes van een half jaar en een vakopleiding, vijt Ellen op een avond haar nagels. Morgen heeft ze haar eerste begrafenis als uitvaartondernemster. Ze smeert cremee op haar handen, laat het intrekken. Sterke, schone handen.

www.ellennooren.nl